

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI RUOKAVIRASTOSTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä lausuntoa seuraavilta tahoilta:

oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, Valtion työmarkkinalaitos, työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, valtioneuvoston kanslia, maa- ja metsätalousministeriö/luonnonvaraosasto, toimialat ja sisäinen tarkastus, oikeuskanslerinvirasto, Ålands landskapsregering, Elintarviketurvallisuusvirasto, Maaseutuvirasto, Maanmittauslaitos, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Luonnonvarakeskus, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO, Palkansaajajärjestö Pardia ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Agronomiliitto, Suomen Eläinlääkäriliitto, Suomen Tarkastuseläinlääkäriyhdistys ry, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto (SEL), aluehallintovirastot, Statens ämbetsverk på Åland, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, maakuntien liitot, maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueet, Tulli, Rajavartiolaitos, Suomen riistakeskus, Metsäkeskus, Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus, Opetushallitus, Terveystieteiden tutkimuskeskus, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Turun yliopisto, Oulun yliopisto, Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela, Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta, Sámediggi - Saamelaiskäräjät, Lainsäädännön arviointineuvosto, Elintarviketeollisuusliitto, Päivittäistavara- ja elintarviketuotannon keskusliitto, Suomen Kuluttajaliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Suomen Kuntaliitto, ProAgria Keskusten Liitto, ProAgria Svenska lantbrukssällskapens förbund, Finpro, Eläinten terveys ETT ry, Kasvinsojelu- ja eläinlääkäriliitto ry, Lääketeollisuus ry, Suomen koe-eläintieteen yhdistys FinLAS ry, Lihakeskusliitto ry, Pihvikarjaliitto ry, Suomen Siipikarjaliitto, Suomen Sikayrittäjät ry, Suomen Lammasyhdistys ry, Suomen Vuohiyhdistys ry, Suomen Turkiseläinten Kasvattajain liitto ry, Suomen mehiläishoitajain liitto, Suomen Hippos ry, Maitohygienialiitto, Kauppapuutarhaliitto ry, Puutarhaliitto, Hedelmän- ja Marjanviljelijäin liitto ry, Tori- ja markkinakaupan Keskusjärjestö ry, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Luomuliitto, Pro Luomu, Vilja-alan yhteistyöryhmä VYR ry, Siemenkauppiaitten yhdistys ry, Boreal kasvinjalostus Oy, Mtech Digital Solutions, Metsäteollisuus ry, Sahateollisuus ry, Suomen metsätaimantuottajat ry, Paliskuntain yhdistys, Kalankasvattajaliitto, Kalatalouden keskusliitto, Suomen Metsästäjäliitto, Suomen Kennelliitto ry, Suomen Kissaliitto ry, Suomen Lemmikkiliitto ry, Suomen Akvaario- ja Lemmikkieläinkauppiaiden Liitto ry, Suomen Eläintarhayhdistys, SEY Suomen Eläinsojelu- ja eläinlääkäriliiton yhdistys, Animalia ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Natur och Miljö, Salaojajyhdistys, Suomen Kylätoiminta ry, Leader-ryhmät (c/o Suomen kylätoiminta ry/Leader-jaosto), Eläinlääkärihygienikkojen yhdistys, Tuotantoeläinlääkäriyhdistys, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto ry, Suomen Eläinlääkäripraktikot ry, Maaseudun kehittäjät ry, Yksityiset maaseutuneuvojat ry, Kunnallinen Ympäristö- ja Terveystieteiden tutkimuskeskus ry, Suomen Ammattikalastajaliitto ry, Suomen sisävesiammattikalastajat ry, Suomen Kalakauppiaaliitto ry, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Lausuntoaika oli 12.10. - 30.11.2017. Lausuntoja saatiin 55.

Yleisiä näkemyksiä viraston perustamisesta

Lausunnonantajat pitävät ehdotuksia pääosin kannatettavina.

Useat lausunnonantajat ilmoittavat tukevansa esityksen tavoitteita ja yhtyvät käsitykseen siitä, että Ruokaviraston perustamisella pystytään yhtenäistämään ja selkeyttämään hallinnon rakenteita, tehostamaan toimialan kokonaisuohjausta ja edistämään toimintakulttuurin ja tietohallinnon kehittämistä ja elintarvikeketjun toimijoiden näkökulman vahvempaa huomioon ottamista viranomaistoiminnassa. Tämänsuuntaisesti lausuvat muun muassa *Uudenmaan, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Varsinais-Suomen ja Etelä-Karjalan liitot, Satakuntaliitto* sekä *Luonnonvarakeskus*. Lausunnoissa todetaan muun muassa, että Ruokaviraston perustaminen on linjassa valtion keskushallinnon virastojen uudistamisen yleisten tavoitteiden kanssa (*Palkansaaja-järjestö Pardia*) ja että on järkevää keventää hallintoa ja vähentää organisaatioiden määrää asiakkaan parhaaksi (*Etelä-Suomen aluehallintovirasto*). Lausunnoissa esitetään myös, että esitys on kannatettava toiminnallisuuden kehittämisen perusteella (*Siemenkauppiaitten yhdistys*) ja että Ruokaviraston perustaminen on tarkoituksenmukainen valtionhallinnon rationalisointitoimenpide (*Luomualan järjestöt*).

Lisäksi lausunnoissa todetaan, että virastojen yhdistämisellä kehitetään ruokasektorin laaja-alaista osaamista, mikä parantaa pitkällä aikavälillä palvelukykyä ja alkutuotannon kehittämisen toimintaedellytyksiä (*Satakuntaliitto*) ja että uudistuksessa esitetty asiakaslähtöisyys sekä hallinnollisten järjestelmien yhdistäminen ja sähköisten palvelujen kehittäminen on tervetullutta (*Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto*). *Elintarviketurvallisuusvirasto* toteaa pitävänsä hanketta tervetulleena etenkin, koska se tuo tietohallinnon kehittämisen osaksi tulevan viraston ydintoimintoja. *Elintarviketeollisuusliitto* pitää tärkeänä sitä, että uudessa virastossa pystytään paremmin kohdentamaan resursseja esimerkiksi tietojärjestelmien kehittämiseen.

Esitystä ilmoittavat pitävänsä kannatettavana tai ongelmattomana myös muun muassa *sosiaali- ja terveysministeriö* ja *Kuluttajaliitto*.

Kuntaliitto katsoo, että Ruokavirasto muodostaisi laajan osajaverkoston, mutta viraston suuri koko voi jotta myös kankeaan hallintorakenteeseen ja byrokratian lisääntymiseen entisestään. *Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry* lausuu, että yhdistämiselle on nähtävissä riittävät perustelut (mm. ohjauksen yhtenäistäminen ja digitalisaation edistäminen), vaikka virastojen tehtäviin liittyviä merkittäviä synergiaetuja on vaikea nähdä.

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ja *Agronomiliitto* lausuvat, että uudistuksen tavoitteet ovat samoja, joihin virastot ovat jo nykyisessä organisaatiomallissa pyrkineet. Järjestöjen näkemyksen mukaan virastojen substanssialueet ovat pääosin erilaisia, joten synergiaedut ovat melko pieniä. Tietohallinnon kehittämisessä yhteistyön merkitys on ja tulee olemaan tärkeää. Tehtävien priorisointia ja resurssien nykyistä joustavampaa käyttöä vaikeuttaa järjestöjen mukaan se, että valtaosa virastojen tehtävistä on lakisääteisiä ja EU-velvoitteisiin pohjautuvia.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL on epäileväinen sen suhteen, vastaako virastojen yhdistäminen esitettyihin tavoitteenasetteluihin oikealla tavalla, sillä yhdistäminen ei itsessään tee uudesta rakenteesta asiakkaalle läheisempää ja vähemmän byrokraattista. Liiton mukaan muutaman vuoden välein toteutettavat organisaatiouudistukset vaarantavat virastojen toimintakyvyn, ja hallinnon keveneminen on tyypillinen hallinnouudistuksiin liittyvä odotus, joka on harvoin realismia. Käynnistysvaiheessa virasto sen sijaan tarvitsee mittavia raha- ja henkilöstöpanostuksia.

Valtiovarainministeriö pitää esityksen taloudellisten ja viranomaisten toimintaan kohdistuvien vaikutusten arviointia ehdotettujen muutosten laajuuteen nähden suppeana ja yleispiirteisenä. Esityksessä ei ole yleisiä näkökohtia yksilöidymiä linjauksia ja tavoitteita esimerkiksi saavutettavista hallinto- ja tukitoimintojen ja yhteisten palvelujen kuten tietohallinnon synergiahyödyistä ja päällekkäisten toimintojen poistamisesta sekä niiden aikataulutamisesta. Valtiovarainministeriö pitää välttämättömänä, että esitystä täydennetään yksilöidyn arvioin virastojen yhdistämisestä saatavista synergiaeduista, niiden perusteista ja niihin liittyvistä resurssisäästöistä sekä niiden toteutumisen ajoittumisesta.

Valtiovarainministeriö lausuu, että viraston käynnistämisvaiheen mahdolliset lisäkustannukset on katettava valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimääräen puitteissa mahdollisin hallinnonalan sisäisin kohdennuksin. Esityksessä mainitusta palkkausjärjestelmän siirtymäkautta koskevasta mahdollisesta valtion talousarvion momentilla 28.60.02 olevan valtuuden käytöstä päätetään kehys- ja talousarviopäätöksin.

Varsinais-Suomen liitto katsoo, että ehdotettu viraston nimi antaa liian suppean ja tuotantokeskeisen kuvan viraston toiminnasta maaseudun muun toiminnan, erityisesti maaseudun kehittämisen, jäädessä taka-alalle.

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta ja maatalous-metsätieteellinen tiedekunta esittävät, että virastojen yhdistämisessä tulee varmistaa elintarviketurvallisuusnäkökulman säilyminen riittävällä tavalla erillään maaseutupolitiikasta ja korostaa, että elintarviketurvallisuus ei rajoitu alkutuotantoon vaan kattaa koko elintarviketieteen pelloilta pöytään. Myös *Maitohygienialiitto* painottaa, että elintarviketurvallisuuteen ja eläinten hyvinvointiin liittyvän viranomaisvalvonnan tulisi pysyä uudessa virastossa itseohjautuvana kokonaisuutena, jonka asemaa tai toimintakykyä ei voida tuottavuushyödyn tavoittelun nimissä heikentää. *Suomen Eläinlääkäriliitto* esittää, että Ruokaviraston toimialan vaikutukset yltyvät maaseutuhallintoa laajemmalle. Tiivis yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuoltoon tulee varmistaa ja tätä tulee painottaa myös Ruokavirastoa perustettaessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, Valtioneuvoston kanslia, Tulli, Rajavartiolaitos, Suomen metsäkeskus, Paliskuntain yhdistys, Suomen Metsästäjäliitto ja Suomen riistakeskus ilmoittavat, ettei niillä ole lausuttavaa esityksestä. *Oikeusministeriö* ilmoittaa, ettei se anna lausuntoa asiassa.

Aikataulu

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan tulisi harkita, että virasto aloittaisi toimintansa vuoden 2020 alusta lukien samassa aikataulussa maakuntauudistuksen ja siihen liittyvän valtion muun virastorakenneuudistuksen kanssa. Tällöin maksajavirastotehtävien akkreditointimenettelyyn sekä viljelijätukien maksuun liittyvät riskit ja haitat olisivat paremmin hallittavissa. Maa- ja metsätalousministeriö on itse vastustanut Valtion lupa- ja valvontaviraston (Luova) perustamista vuonna 2019 mainittuihin riskeihin vedoten, ja viraston perustamisajankohdaksi on sittemmin vahvistettu vuosi 2020. Ruokaviraston perustaminen on valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan maksajavirastotehtävien näkökulmasta huomattavasti suurempi uudistus kuin Luovan perustaminen. Esityksen perusteella jää epäselväksi, miten on analysoitu mahdollisia riskejä, haittoja ja lisäkustannuksia, jotka aiheutuvat siitä että perustamisaikataulusta johtuen akkreditointimenettely joudutaan uusimaan jälleen vuoden kuluttua maakuntauudistuksesta johtuen.

Palkansaajajärjestö Pardia esittää kantanaan, että kaikki valtionhallinnon virastouudistukset tulee toteuttaa vasta vuoden 2020 alusta. Myös *Keski-Suomen ELY-keskuksen* näkemyksen mukaan olisi hyvä harkita tätä, jotta vältettäisiin monien eri aikaan tehtävien organisaatiouudistusten asiakaspalvelua ja itse toimintaa hankaloittava vaikutus.

Päätoimipaikka ja toimipaikkaverkosto

Esitykseen sisältyvässä lainsäädännössä ei säädettäisi viraston toimipaikoista, mutta perustelutekstissä kuvataan asiaan liittyviä toimivaltasäännöksiä ja todetaan, että tarkoituksena on nimetä päätoimipaikaksi Seinäjoki.

Etelä-Pohjanmaan liitto ja Pohjanmaan liitto esittävät, että Seinäjoki on luonnollinen valinta elintarvikesektorilla toimivan viraston päätoimipaikaksi. *Uudenmaan liitto* sen sijaan katsoo, ettei Seinäjoen valinta päätoimipaikaksi toteuta uudistuksen keskeisiä tavoitteita ja esittää, että päätoimipaikaksi valitaan Helsingin Viikki tai muu alue pääkaupungin välittömässä läheisyydessä.

Palkansaajajärjestö Pardia katsoo, että viraston toimipaikkaverkostosta tulisi säätää asetustasolla. Työskentelypaikkakunnat voisivat olla työjärjestyksellä määrättäviä.

Keski-Suomen ELY-keskuksen mukaan eri paikkakunnilla sijaitsevan viraston yksiköiden yhteistyö tulisi järjestää mahdollisimman tiiviiksi ja mahdollisuuksien mukaan järjestää yhteiset yksiköt, jotta uuden viraston toiminnassa vältettäisiin päällekkäisyydet ja väliinpuotoajatilanteet sekä aluehallinnon kannalta ongelmalliset erilaiset tulkinnat ja linjanvedot.

Tietohallinto

Luonnonvarakeskus näkee erityisen tärkeäksi hallinnonalan yhteisen arkkitehtuurin ict-palvelutuotannon jatkuvuuden ja yhtyy lain tavoitteissa esille nostettuun huomioon tietohallinnon palveluiden tuottamisen häiriöttömän jatkumisen tärkeydestä ulkoisille asiakasvirastoille. Keskus pitää hyvänä, että laki ei loisi tietohallinnon palveluja ostaville virastoille asiakkuusvelvoitetta, vaan että tuotettavista palveluista sovittaisiin asiakkaiden kanssa tehtävissä palvelusopimuksissa.

Palkansaajajärjestö Pardia pitää puutteena sitä, että esityksessä ei arvioida sitä, miten v. 2015 toteutettu Tiken IT-toimintojen siirto Maanmittauslaitokseen v. 2015 on onnistunut. Se myös katsoo, että Ruokaviraston perustaminen aiheuttaa tietohallinnon osalta olennaista hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, kun yhdistyvät tahot mm. ottavat käyttöön yhteisen hallinnollisen tietojärjestelmän. Uudistuksen kuormittava vaihe kestää pitkään vielä viraston käynnistymisen jälkeenkkin.

Satakuntaliitto ja *Varsinais-Suomen liitto* painottavat toimivan ja osaavan tietohallinnon merkitystä suurissa prosesseissa, erityisesti EU-ohjelmien osalta, ja lausuvat, että tietojärjestelmähallintoon tulee kiinnittää erityistä huomiota tulevassa virastossa.

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ja *Agronomiliitto* pitävät tärkeänä, että myös siirtyvään tietohallintoon kohdistetut budjettivarat siirretään virastoon täysimääräisinä. Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksesta siirtyvät toiminnot käyttävät nykyisin Maanmittauslaitoksen yleishallintoa.

Valtioneuvoston oikeuskansleri pitää olennaisena, että myös lainsäädännöllisin keinoin varaudutaan riittäväällä tasolla siihen, että perustettavan viraston tehtävien häiriötön hoitaminen tulee turvatuksi. Tässä yhteydessä on tärkeää ottaa huomioon muun muassa tietojärjestelmien katkeamaton toimivuus tehtävien siirtymisen nivelkohdassa hyvän hallinnon toteutumisen turvaamiseksi.

Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry toteaa, että digitalisaation kehittäminen on erittäin tärkeä tehtävä uudelle virastolle. Tavoitteena tulee olla, että kaikilla tarkastajilla on käytössään hyvin toimivat digitaaliset työvälineet ja tietojärjestelmät ja että tarkastukset pystytään tekemään lähes valmiiksi jo tarkastuskäynnin aikana. *Kalatalouden Keskusliitto* painottaa, että sähköisen asiointin palvelujen tulee olla jatkossa nykyistä käyttäjäystävällisempiä ja myös yhteensopivia muiden sähköisten palvelujen kanssa.

Kasvinsuojeluaineiden käytön valvontatehtävän siirto Tukesista

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto esittää kannattavansa kasvinsuojeluaineiden käytön valvonnan ohjauksen siirtämistä virastosta Ruokavirastoon.

Kasvinsuojeluaineteollisuus ry katsoo, että kasvinsuojeluaineita koskevien tehtävien siirto Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta edellyttäisi vielä tarkempaa pohdintaa. Järjestön huolena on, miten siirrettäviin tehtäviin liittyvän lainsäädännön tuntemus ja muu asiantuntemus turvattaisiin Ruokavirastossa kun otetaan huomioon erityisesti se, ettei hallituksen esityksestä ilmene, millä resursseilla siirrettäviä tehtäviä jatkossa hoidettaisiin.

Vienninedistämistä koskeva tehtävä

Elintarviketeollisuusliitto pitää erittäin tärkeänä, että vientiasioiden hoitaminen on nimenomaisesti kirjattu Ruokaviraston laissa säädettyihin tehtäviin. *Julkisten ja hyvinvointialojen liitto* katsoo, että vienninedistämistehtävä tulisi lakiin kirjoittamisen yhteydessä huomioida pysyvänä tehtävänä myös budjettirahoituksessa (n. 6 htv:tä).

Satakuntaliitto katsoo, että esityksessä olisi hyvä tuoda esille mahdolliset sisällölliset kytkennät muiden kansallista vienninedistämistä ja ohjausta toteuttavien organisaatioiden toimintaan.

Suomen Eläinlääkäriliitto kyseenalaistaa voimakkaasti eläinten viennin edistämisen kuulumisen viraston tehtäviin, jos viennin edistämällä tarkoitetaan aktiivista toimintaa viennin lisäämiseksi. Pitkät kuljetukset ovat eläimille stressaavia. Viennin mahdollistaminen ja toimijan neuvominen eläimiä vietäessä sen sijaan on Ruokavirastolle kuuluva tehtävä.

Organisaatio

Maanmittauslaitos kannattaa organisaatorakennetta koskevan 3 §:n väljää sääntelyä ja sitä, että maksajavirastotehtävien osalta kuitenkin kuvataan selkeästi kokonaisuuden järjestäminen viraston sisällä ja niihin liittyvä ratkaisuväliltä.

Elintarviketurvallisuusvirasto esittää, että se vastaa nykyisin osasta täydentävien ehtojen valvonnan tehtäviä Maaseutuviraston kanssa tehdyn maksajavirastosopimuksen mukaisesti. Virastossa täydentävien ehtojen tehtävät hoidetaan hajautetusti. Elintarviketurvallisuusvirasto katsoo, että nykyinen järjestely vastaa lakiluonnoksen 3 §:n 3 momenttia, jonka mukaan maksajavirastotehtävät tulee organisoida viraston sisällä kokonaisuudeksi, joka jatkuvasti täyttää EU-lainsäädännön mukaiset vaatimukset.

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta ja maatalous ja metsätieteellinen tiedekunta, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ja Agronomiliitto pitävät esitettyjä toimintojen riippumattomuuteen kohdistuvia vaatimuksia tärkeinä mm. riskinarvioinnin ja tieteellisen tutkimuksen uskottavuuden näkökulmasta. *Luonnonvarakeskus* pitää sen tilastotoiminnan riippumattomuuden kannalta erittäin tärkeänä ehdotettua säännöstä, jonka mukaan virastossa valvonta tulisi organisoida erilleen eräistä tilastotuotantoon liittyvistä tehtävistä.

Palkansaajajärjestö Pardia lausuu, että tehtävien hoidon eriyttämis- ja riippumattomuusvaatimukset vaikuttavat siinä määrin laajoilta, että on vakavasti harkittava, onko organisaatiosta selkeyden vuoksi säädettävä asetustasolla.

Johtaminen ja esimiesvirkojen täyttö siirtymävaiheessa

Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ja Agronomiliitto lausuvat, että toimintakulttuurin muutos ja tavoitteena oleva monipaikkainen verkostomainen iso organisaatio edellyttävät uudenlaista ammattimaista johtamista.

Palkansaajajärjestö Pardia näkemyksen mukaan esityksessä tulisi perusteellisemmin kuvata pääjohtajan ja viraston muun johdon vastuut. Moderniin valtionhallintoon kuuluu lisäksi johtoryhmä, joka on syytä mainita johtamista koskevassa pykälässä. Yksityiskohtaisiin perusteluihin tulee kirjata, että johtoryhmässä on henkilöstön edustus.

Suomen Eläinlääkäriliitto katsoo, että pääjohtajan otto-oikeus ei voi koskea sellaisia tehtäviä, jotka on lainsäädännössä annettu tietyille viranhaltijalle tai tietyn pätevyyden omaavalle henkilölle (esim. virkaeläinlääkärin tehtävät teurastamovalvonnassa).

Valtiovarainministeriö pitää kannatettavana sitä, että pääjohtaja nimitettäisiin virkaansa jo ennen kuin virasto lain voimaan tullessa aloittaa toimintansa.

Maanmittauslaitos kannattaa pääjohtajan viran perustamista koskevaa siirtymäsäännöstä mutta esittää harkittavaksi, että myös uuden viraston hallintojohtajan virka ja mahdollisesti myös tietohallintojohtajan virka perustettaisiin samassa aikataulussa maa- ja metsätalousministeriöön, josta ne siirtyisivät 1.1.2019 uuteen virastoon. Hallintojohtajan viran perustaminen ennakolta olisi tarpeellista uuden viraston järjestäytymisen varmistamiseksi. Hallintojohtajan rooli on keskeinen viraston toiminnan käynnistämässä pääjohtajan tukena muun muassa muun johdon tehtävien täyttämismenettelyssä sekä muiden hallinnollisten ja lakisääteisten

toimintojen organisoinnissa. Tietohallintojohtajan viran perustaminen olisi tarkoituksenmukaista, sillä viraston perustamisella on suuria vaikutuksia hallinnonalan tietohallinnon järjestämis- ja tuotantovastuisiin. Tietohallintojohtaja voisi osaltaan varmistaa järjestelmien toimivuuden ja vakauttaa myös virastojen tietohallintojen yhdistymistä. Myös *Maaseutuvirasto* katsoo, että lain tulisi mahdollistaa uuden viraston hallintojohtajan viran perustaminen ennen viraston aloittamista maa- ja metsätalousministeriöön.

Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto ja *Lounais-Suomen aluehallintovirasto* katsovat, että pääjohtajan virka pitäisi perustaa jo ennen ehdotettua ajankohtaa (1.10.2018), jotta turvataisiin tehtävien mahdollisimman häiriötön hoito viraston aloittaessa. *Etelä-Pohjanmaan liiton* näkemyksen mukaan on erittäin tärkeää, että viraston toiminta lähtee sujuvasti ja nopeasti liikkeelle eikä toimintaan tule katkoksia. Liitto toivoo maa- ja metsätalousministeriön kaikin toimin vaikuttavan siihen, että virastoa koskevat rekrytoinnit käynnistettäisiin välittömästi Ruokavirastoa koskevien lakien hyväksymisen jälkeen.

Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto katsoo, että erityisesti ylemmät johtajat tulisi rekrytoida avoimella haulla eikä sisäisellä ilmoittautumismenettelyllä, jotta tehtäviin saataisiin parhaat osaajat.

Henkilöstön asema muutoksessa ja uudessa virastossa

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ja *Agronomiliitto* lausuvat, että palkkausjärjestelmä tulee valmistella niin, että se voidaan ottaa käyttöön täysimääräisenä ilman siirtymäaikaa käyttöön 1.1.2019.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL katsoo, että virastossa olisi noudatettava vanhoja palkkausta koskevia sopimuksia kunnes uudesta palkkausjärjestelmästä on sovittu. Olisi myös selvitettävä, voidaanko esim. Eviran palkkausjärjestelmä suoraan siirtää uuden viraston järjestelmäksi.

Palkansaaajajärjestö Pardia katsoo, että esityksen vaikutusarvioinnissa tulisi kyetä esittämään täsmällisemmin uudistuksen toimeenpanon ja palkkatasojen harmonisoinnin aiheuttamat kustannukset. Lisäkustannuksiin tulee varata riittävät määrärahat. Virastouudistus ei saa johtaa irtisanomisiin ja mahdolliset henkilöiden tehtävämuutokset on toteutettava siten, että tehtävän vaativuustaso ja samalla palkkataso säilyvät ennallaan. Tasapuolisuussyistä olisi perusteltua, että kaikki viraston työntekijät olisivat virkasuhteisia.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota antamaansa kirjeeseen (VM/1058/00.00.00/2014), jonka mukaan organisaation toiminnan, henkilöstöhallinnon ja henkilöstön tasapuolisen kohtelun kannalta on yleensä tarkoituksenmukaista, että organisaatiossa on käytössä vain yksi palvelussuhdelaji tai ainakin vain yksi pääasiallinen palvelussuhde. Samoissa tai samankaltaisissa tehtävissä olisi perusteltua käyttää samaa palvelussuhdelajia. Kirjeessä todetaan, että jos palvelussuhdelajien yhdenmukaistamista olisi tarpeen tehdä toimintojen uudelleenjärjestelyn yhteydessä, niistä tulisi säätää organisaatiouudistusta koskevassa, uudelleenjärjestelyn toteuttavassa lainsäädännössä.

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ja *Agronomiliitto* katsovat, että hallintohenkilöstön määrä on jo nykyisissä virastoissa minimissään eikä perusteita sen vähentämiselle ole olemassa.

Lounais-Suomen, Pohjois-Suomen, Itä-Suomen ja Etelä-Suomen aluehallintovirastot pitävät tärkeänä, että Ruokavirastoon tulevaa henkilöstöä kohdellaan tasapuolisesti ja että myös aluehallintovirastoista v. 2020 maakuntauudistuksen yhteydessä Ruokavirastoon siirtyvälle henkilöstölle mahdollistetaan osallistuminen uuden viraston toimintakulttuurin ja toiminnan kehittämiseen sekä hakeutuminen viraston tehtäviin.

Valtiovarainministeriö katsoo, että esityksessä on asianmukaisesti kuvattu esityksen vaikutukset henkilöstön asemaan. Siirtymäsäännöksessä oleva informatiivinen viittaussäännös valtion virkamieslain säännöksiin ei ole välttämättä ole tarpeellinen.

Suomen Eläinlääkäriliitto ja *Suomen Eläinlääkäripäivät* lausuvat, että viraston suorittamassa eläinsuojelun, eläintautivalvonnan sekä eläinlääkäripalvelujen ohjauksessa ja valvonnassa sekä eläinlääkäriammattin harjoittamisen valvonnassa tulee olla eläinlääkäriin asiantuntemusta.

Suomen Eläinlääkäriliitto korostaa avointa tiedottamista, henkilöstön kuulemista ja jatkuvaa vuorovaikutusta henkilöstön kanssa Ruokavirastoa perustettaessa. Mahdollisten henkilöstön siirtojen eri toimipisteisiin tulisi perustua vapaaehtoisuuteen. *Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO* ja *Agronomiliitto* kiittelevät henkilöstön kattavaa osallistamista hankkeen valmisteluun ja sitä, että aluehallintovirastoista myöhemmässä vaiheessa Ruokavirastoon siirtyvää henkilöstöä on otettu mukaan valmisteluryhmiin.

Maakuntaudistuksen vaikutus virastouudistukseen

Etelä-Karjalan liitto pitää tärkeänä, että viraston perustamisessa huomioidaan maakuntaudistuksen vaikutukset ja rakennetaan yhteydet maakuntiin. Maakunnissa tulee muodostaa palvelukokonaisuuksia, joissa yhdistyvät Ruokaviraston toimialan ja muiden sektorien toiminnat myös ministeriöiden toimialarajat ylittäen.

Etelä-Suomen ja Itä-Suomen aluehallintovirastot katsovat, että perustelutekstissä tulisi paremmin kuvata ja ottaa huomioon aluehallintovirastoista siirtyvät tehtävät. Vaikka tehtävien siirto toteutetaan vaiheittain, olisi tärkeää, että päättäjille muodostuu kokonaiskuva muutoksesta ja sen vaikutuksista. *Satakuntaliitto* katsoo, että kuntien maaseutu- ja elinkeinopalveluilla on merkityksellinen rooli Ruokaviraston tehtävien kannalta ja toivoo tämän sekä maakuntaudistuksen vaikutusten huomioon ottamista esityksessä kattavammin.

Pirkanmaan liiton mukaan tulisi tässä vaiheessa selvittää erityisesti valvonta- ja ohjaustehtävien osalta, miten ne jakautuvat Ruokaviraston, maakunnan ja tulevan Valtion lupa- ja valvontaviraston kesken. *Luomualan järjestöt* esittävät, että Ruokaviraston ja maakuntien yhteistyö valvonnan toteuttamisessa on suunniteltava ja maakuntien roolia luomuvalvonnan suorittajana selkeytettävä.

Ruokavirastosta annettavaa lakia koskevat yksityiskohtaiset kommentit

Maaseutuvirasto katsoo, että 2 §:n 2 momentin muotoilua olisi syytä rajata siten, että tietohallinnon palveluita tuotetaan ainoastaan saman hallinnonalan, ei muiden hallinnonalojen, julkisia tehtäviä hoitaville tahoille. Maanmittauslaitos sen sijaan katsoo, että lain 2 §:n 2 momenttiin ehdotettu säännös viraston tuottamista tietohallinnon palveluista kattaa Maanmittauslaitoksen nykyisen palvelutuotannon.

Maanmittauslaitos lausuu, että viraston tehtävät olisi tarkoituksenmukaista kirjoittaa lakiin vielä yleisemmällä tasolla ja mahdollisesti sisällyttää yksityiskohtaisemmat tehtävät valtioneuvoston asetukseen siltä osin kuin kyse ei ole julkisen vallan käyttöön liittyvistä tehtävistä. *Päivittäistavarakauppa ry:n* lausunnon mukaan lakiluonnos sisältää Elintarviketurvallisuusviraston nykyiset tehtävät tarkennettuna ja selkeytettynä, mikä on asiakkaiden näkökulmasta perusteltua.

Suomen Kuntaliiton lausunnon mukaan suoritteiden maksullisuutta koskeva 8 §:n 2 momentti tulee kirjoittaa muotoon, joka mahdollistaa, että Ruokavirasto ylläpitää myös sellaisia tietojärjestelmiä, joiden kustannukset katetaan keskitetysti valtion varoista.

Elintarviketeollisuusliitto esittää, että Ruokavirastoa koskevan lain toimialassa mainittaisiin myös elintarvikualan toimintaedellytysten edistäminen.

Päivittäistavarakauppa ry toteaa, että Eviran antama neuvonta on äärimmäisen tärkeää ja katsoo, että neuvonta voisi olla Ruokavirastoa koskevassa laissa (2 §:n 1 mom.) erillinen tehtäväkokonaisuutensa tai korostetusti esillä oleva toiminta, joka läpäisee koko organisaation.

Julkisten ja hyvinvointialojen liiton näkemyksen mukaan on tarpeen määritellä siirtymäsäännös myös tilanteisiin, joissa vain osa henkilön tehtävistä siirtyy uuteen virastoon. Yleisesti vastaavissa tilanteissa on määriteltävä, että jos yli puolet henkilön tehtävistä siirtyy, henkilö siirtyy lain nojalla uuteen virastoon.

Liitännäislakeja koskevat yksityiskohtaiset kommentit

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto esittää, että kasvinsuojeluaineiden levitysvälineiden testauksen valvonta käyttäjätasolla säädetään myös Ruokaviraston tehtäväksi, koska se liittyy aineiden käyttöön ja valvonta tapahtuisi tilalla.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto esittää, että kasvinsuojeluaineista annettuun lakiin otetaan maininta eräiden laissa säädettyjen päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta muutoksenhausta huolimatta.

Luonnonvarakeskus ehdottaa, että kasvinsuojeluaineista annetun lain 46 §:n 3 momentin sanamuotoa muutetaan mm. lisäämällä sana ”julkistamia”: ”...Luonnonvarakeskuksen julkistamia Suomen virallisia tilastoja puutarha- ja peltokasvialoista...” kun nykyinen sanamuoto on ”...Luonnonvarakeskuksen ylläpitämää Suomen virallista tilastoa puutarha- (Puutarhatilastot) ja peltokasvialoista...(käytössä oleva metsätalousmaatilastot)”

Valtiovarainministeriö ehdottaa, että kasvinsuojeluaineista annetun lain 24 §:n 2 momentissa päivitetäisiin siten, että tullilaitoksen sijaan käytettäisiin sanaa Tulli.

Perusteluja koskevat yksityiskohtaiset kommentit

Maaseutuvirasto esittää, että esityksen perusteluissa asiakasnäkökulmaa tulisi voimakkaammin korostaa muun muassa asioiden esitysjärjestystä ja painotuksia joissakin kohdissa muuttamalla sekä lisäämällä tuottavuushyötyjä koskevaan osuuteen myös kuvausta asiakkaille tulevista tuottavuushyödyistä. Myös *Maaseudun kehittäjät ry* painottaa vaikutusarvioinnin kohdistamista asiakasnäkökulmaan.

Valtiovarainministeriö esittää palkkausjärjestelmän valmistelua koskevaan perustelutekstiin muokkausta ja toteaa, että koska palkkausjärjestelmäneuvottelut ovat käynnissä, perusteluteksti pitää tältä osin saattaa jatkovalmistelussa vastaamaan neuvottelujen senhetkistä tilannetta.

Maaseutuvirasto katsoo, että 3 §:n perusteluissa tulisi tuoda painokkaammin esille, mitä muita tehtäviä maksajavirastokokonaisuuteen voidaan organisoida ja että 2 §:n 1 momentin 11 kohtaa koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi mainita maaseutuverkosto ja kalatalousverkosto esimerkkeinä muista tehtävistä, joita Ruokavirasto voi hoitaa. Lisäksi *Maaseutuvirasto* esittää esityksen perusteluihin useita muita muutoksia, jotka pääosin koskevat viraston nykyisten tehtävien kuvaamiseen liittyviä yksityiskohtia.

Maanmittauslaitos katsoo, että esityksessä nykytilan arviointijaksossa siteerattu *Maaseutuviraston* arvioinnin kohta ohjelmakauden vaihtuessa esiintyneistä tietojärjestelmien kehittämiseen liittyneistä aikataulu- ym. ongelmista on osin virheellinen ja esittää kohdan poistamista.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto esittää, että 2 §:n 3 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa avattaisiin paremmin käsitteitä (valvonnan ja muiden viranomaistoimenpiteiden) ”johtaminen, kehittäminen, ohjaaminen ja suorittaminen”, erityisesti viraston ja tulevien maakuntien keskinäisessä suhteessa.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto kiinnittää huomiota esityksen perusteluissa ja Eviran tulossopimuksessa oleviin eroihin htv-määrien osalta.

Maaseudun kehittäjät ry katsoo, että maksajavirastosopimusten nojalla maksajavirastotehtäviä hoitavat tahot tulisi mainita myös Ruokavirastoa koskevan lain 2 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Muita näkemyksiä Ruokaviraston perustamiseen liittyen

Lausunnoissa nostettiin esiin myös muun muassa seuraavia näkemyksiä:

- Yhdistymisen avulla lisääntyvän kustannustehokkuuden tulee näkyä valvontamaksujen ja muiden asiakasmaksujen alenemisena. (*Elintarviketeollisuusliitto* ja *Siemenkauppiaitten yhdistys*)

- Ruotsinkielinen palvelu on hyvää yhdistyvissä virastoissa ja sen taso tulee turvata myös uudessa virastossa. (*Ahvenanmaan valtionvirasto*)
- Uudessa virastossa on varmistettava zoonosikeskuksen toimintaedellytykset sekä keskuksen kehittäminen vastaamaan zoonosikentän yhteistyötarpeita. (*Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos*)
- Yleisesti huolenaiheena on laboratoriopalvelujen tarjonnan niukkeneminen. On tärkeää, että uudelle virastolle taataan riittävät resurssit elintarvikkeiden koostumus- ja vierasainevalvonnan ylläpitoon ja kehittämiseen. (*Elintarviketeollisuusliitto*)
- Ruokaviraston toiminnassa tulee varata riittävät resurssit elintarvike turvallisuuden ja eläinten hyvinvoinnin varmistamiseen sekä eläintautien torjuntaan liittyviin tehtäviin ottaen huomioon viraston maakuntaudistuksen myötä lisääntyvä rooli ohjaavana viranomaisena. (*Eläinten terveys ETT*)
- Virastojen yhdistämisessä tulisi ottaa huomioon olemassa olevat yksityiset sähköiset elintarvike turvallisuusjärjestelmät kuten yhdistyksen sähköinen omavalvontatietopankki. Mainitun järjestelmän ja viranomaisvalvonnan synkronointia on pilottiluonteisesti kokeiltu ja todettu sen tehostavan sekä viranomaisvalvontaa että toimijoiden tekemää omavalvontaa. (*Päivittäistavarakauppa ry*)
- Nykytilan ongelmana on tietojärjestelmien osalta hajanainen toimittajaohjaus. Tietojärjestelmiä on teetetty yhä enemmän kokonaistoimituksina, mikä on hankaloittanut yhteisen arkkitehtuurin noudattamisen kontrollointia ja myöhempää järjestelmien ylläpitoa. (*Palkansääjajärjestö Pardia*)
- Viraston tulisi voida perustaa foorumeita, joilla ohjaavat viranomaiset, valvojat ja yritykset vaihtavat ajatuksia elintarvike turvallisuudesta ja valvontaan liittyvistä linjauksista sekä toimintatavoista. (*Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry*)
- Ennen lopullista päätöstä luomuvalvonnan toteuttamismallista ja organisoitumisesta luomuala edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriön lupaama erilaisia valvontamalleja koskeva selvitys toteutetaan. Luomuvalvonta tulee erottaa tukivalvonnasta. (*Luomualan järjestöt*)
- Yhdistämisessä on huomioitava maksajavirastosopimuskumppaneiden odotukset tehtävien järjestämisen suhteen. Sähköisten järjestämisen kehittämiseen tulee ottaa mukaan ja kuulla nykyistä paremmin näitä kumppaneita. (*Maaseudun kehittäjät ry*)
- Valvonnan suunnittelussa tulee varmistaa, ettei valvontaotantojen yhdistäminen heikennä viranomaisvalvonnan riskiperusteisuutta tai vaikuttavuutta. (*Maitohygienialiitto*)
- Virastossa tulee varata riittävät resurssit kalatalouteen liittyvien tehtävien hoitoon. (*Suomen Kalankasvattajaliitto ja Kalatalouden Keskusliitto*). Kalatalouden toimijat tulee huomioida tasavertaisina muiden alkutuottajien rinnalla elintarvikeketjussa. (*Suomen Kalankasvattajaliitto*)
- Terveydensuojelu- ja tupakkalain mukaisen valvonnan keskittäminen tulevaan Valtion lupa- ja valvontavirastoon on tarkoituksenmukaisin ja tehokkain ratkaisu tulevaisuudessa (*Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto*)